

ZOFIA KURANCOWA

UROCZYSTOŚCI JUBILEUSZOWE

60-LECIA PRACY NAUKOWEJ PROF. DR PIOTRA WIŚNIEWSKIEGO

W dniu 8 XII 1968 r. odbyło się uroczyste posiedzenie Lubelskiego Oddz. Pol. Tow. Bot. poświęcone jubileuszowi 60-lecia pracy naukowej Prof. dra Piotra Wiśniewskiego. Uroczystość zagał Prezes Oddz. PTB w Lublinie prof. dr Adam Paszewski podkreślając fakt, że czcigodny Jubilat jest nestorem polskiej botaniki (ur. 29 VI 1881 r.). Wygłoszono 2 referaty b. asystentów Prof. Wiśniewskiego, dotyczące jego działalności naukowej i dydaktycznej. Pierwszy — prof. dra Jakuba Mowszowicza obejmował okres pracy Jubilata na Uniwersytecie im. St. Batoiego w Wilnie (1919—1939). Drugi referat dr Zofii Kurancowej dotyczył działalności Profesora w Lublinie na Uniwersytecie M. C. Skłodowskiej (1944—1960). Uzupełnieniem referatów były serdeczne wspomnienia ucznia Prof. Wiśniewskiego prof. dra St. Kownasa. Na uroczystość przybyli przedstawiciele Zarządu Głównego



PTB w osobach: Przewodniczącego prof. dra H. Teleżyńskiego, prof. dra A. Skirgiełły i prof. dra T. Gorczyńskiego. Było wielu kolegów Jubilata — profesorów uniwersytetów, szereg jego uczniów i wielu członków PTB.

Prof. Piotr Wiśniewski zdobył gruntowne wykształcenie naukowe. Studiował nauki przyrodnicze, głównie botanikę, najpierw na Uniwersytecie Warszawskim a następnie — Krakowskim i Lwowskim. W r. 1909 otrzymał, jako ekstern, dyplom

ukończenia Uniwersytetu w Odessie. W r. 1910 uzyskał stopień doktora filozofii na uniwersytecie we Lwowie. Pierwszymi jego pracami naukowymi kierował wybitny polski botanik M. Raciborski. Dr Wiśniewski otrzymawszy stypendium naukowe wyjechał do Niemiec i Holandii. Poznawał tam metody i badania naukowe dotyczące m. in. grzybów i chorób roślin. Przebywał w pracowniach Hiltnera i Tubeufa w Monachium, Rytzema Bosa w Wageningen (Holandia) oraz w Kaiserliche Biologische Anstalt w Berlinie. Pracował również w Zakładzie Botaniki na uniwersytecie w Heidelbergu pod kierunkiem wybitnego morfologa prof. Klebsa. Po powrocie do kraju w 1912 r. został adiunktem St. Ochrony Roślin przy Akademii Rolniczej w Dublinach. W r. 1913 był profesorem botaniki i fizjologii roślin na tzw. Kursach Przemysłowo-Rolniczych w Warszawie. Po przemianowaniu tych Kursów na SGGW w Warszawie otrzymał w r. 1918 nominację na prof. zwyczajnego tej uczelni. Zorganizował w niej Zakład Botaniki Ogólnej. W r. 1920 został mianowany profesorem Uniwersytetu im. St. Batorego w Wilnie i kierownikiem Katedry Botaniki. Na tym stanowisku pozostawał do września 1939 r. W r. 1944 został profesorem UMCS w Lublinie. Przez szereg lat był kierownikiem Zakładu Botaniki Ogólnej tego uniwersytetu pełniąc obowiązki naukowe i dydaktyczne do czasu odejścia na emeryturę — 1 X 1960 r. Tak więc wypadło Prof. Wiśniewskiemu trzykrotnie brać udział w organizowaniu trzech polskich uczelni: 1) SGGW w Warszawie, 2) odnowionego po pierwszej wojnie światowej Uniwersytetu im. St. Batorego w Wilnie oraz 3) nowo-powstającego po drugiej wojnie światowej UMCS w Lublinie. Organizacja pracy naukowo-dydaktycznej tworzących się w ciężkich powojennych warunkach Zakładów Botaniki wymagała wiele trudu oraz zdobywania wszystkiego od podstaw: brakowało odpowiednio wykwalifikowanych asystentów i najniezbędniejszych pomocy naukowych.

W ciągu swej pracy naukowej Prof. P. Wiśniewski dał się poznać w nauce przede wszystkim jako przedstawiciel małego w Polsce reprezentowanego kierunku morfologii eksperymentalnej. Jego prace nad warunkami płciowego rozmnażania się grzybów na przykładzie *Zygorhynchus*, nad sztucznym wywoływaniem nowotworów, nad okresem spoczynkowym i warunkami kiełkowania zimujących pąków roślin wodnych są trwałym dorobkiem w tej dziedzinie. Niektóre ich wyniki były podawane w niemieckich podręcznikach: *Pflanzenphysiologie* L. Josta oraz w *Pathologische Pflanzenanatomie* E. Küstera. Prace Prof. Wiśniewskiego dotyczące zwalczania głowni prosa oraz wpływu nakrywania gleby papą na plony melonów mają pewne praktyczne znaczenie. Wśród ważniejszych rezultatów badań Prof. Wiśniewskiego można wymienić wyniki pracy pt. *Wpływ dwusiarczku węgla na obumieranie cebulek Oxalis Deppei* Lodd. w zależności od nasycenia jego pary, pod koniec okresu spoczynkowego. Ann. UMCS, sec. C 1950 vol. IV. Badając wrażliwość cebulek *Oxalis Deppei* w różnych stadiach okresu spoczynkowego na działanie dwusiarczku węgla Prof. Wiśniewski stwierdził, że iloczyn zastosowanej ilości CS₂ przez czas jego działania jest wielkością stałą. A więc można tu zastosować prawo, które przy fototropizmie i geotropizmie zostało sformułowane jako prawo ilości bodźca.

(Reizmengengesetz). W pracy pt. *Influence of the Plantgrowth Substance 2,4-D on Germination of Turione of Hydrocharis morsus ranae L. in Darkness*. Ann. UMCS, sec. C 1958 vol. XIII. autor stwierdził, że kwas 2,4-D pobudzał pąki zimowe żabiścieku do kiełkowania w ciemności. Stosowanie heteroauksyny nie dało takiego rezultatu. A w jednej z wcześniejszych swoich prac wykazał, że turiony *Hydrocharis* kiełkują tylko na świetle. Po raz pierwszy więc stwierdzono, że działanie światła można zastąpić związkami chemicznymi 2,4-D. W czasie pobytu w Wilnie Prof. Wiśniewski ogłosił kilka prac o rozmieszczeniu rzadszych roślin w Wileńszczyźnie. Do prac z działu historii botaniki polskiej należy zaliczyć opracowane przez Prof. Wiśniewskiego życiorysy kilku botaników polskich wraz z oceną ich dorobku naukowego.

W różnych dziedzinach botaniki opublikowano około 50 prac uczniów Prof. Wiśniewskiego. Wchodziły one w zakres zagadnień: morfologii eksperymentalnej, patologii roślin, flory mykologicznej nawozów zwierzęcych, mykologicznej i kwiatowej flory Wileńszczyzny, częściowo flory kwiatowej Lubelszczyzny. W większości prac uczniów Prof. Wiśniewskiego znalazło miejsce wiele jego twórczych myśli i pomysłów. Mimo to Profesor ogłaszając prace swoich uczniów nie dodawał nigdy swego nazwiska.

Czcigodny Jubilat pracował czynnie w następujących towarzystwach naukowych: w Towarzystwie Przyjaciół Nauk w Wilnie, Pol. Tow. Przyrodników im. Kopernika, Pol. Tow. Bot. i w Lubelskim Tow. Naukowym. Jest członkiem honorowym PTB i Lub. Tow. Nauk. Profesor Wiśniewski jest odznaczony m. in. Orderem Odrodzenia Polski i Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

W przemówieniach wygłoszonych na uroczystościach jubileuszowych, m. in. prof. dr Z. Demianowiczowej, podkreślano wysoki poziom wykładów i wielką wartość pracy dydaktycznej Prof. Wiśniewskiego. Wyrażając w imieniu wszystkich uczniów Profesora wielką wdzięczność za pracę i trud włożony w nasze wykształcenie botaniczne przytoczę słowa prof. dr J. Mowszowicza (z wygłoszonego referatu): „Profesor Wiśniewski jest dla nas zawsze wzorem niestrudzonego wychowawcy i Profesora, szlachetnego zwierzchnika i człowieka wielkiej uprzejmości“.

Po uroczystościach jubileuszowych ukazał się w prasie miejscowej („Kurier Lubelski“, 15 XII 1968) artykuł sprawozdawczy pt. *Nestor polskiej botaniki*.